

ONTMOETING

Hoewel er veel mensen zijn die het verborgen afwerende uit de ontmoeting kunnen bannen en niet vervallen tot een persconferentieachtig gebrek aan betrokkenheid, ervaar ik zo'n ontmoeting nog altijd als iets bijzonders.

Toch zijn het deze ontmoetingen die de deelnemers door direkte betrokkenheid het meest beïnvloeden, dat is althans zeker mijn ervaring.

Meestal, en zeker in deze samenleving, is een ontmoeting een confrontatie, een krachtmeting, een bevestiging van Tagore's: "Hij die ik omsluit met mijne naam, weent in deze gevangenis."

Het is bijna onmogelijk in het contact met anderen het continu veranderlijke in ons Zelf te erkennen. Het contact is altijd een confrontatie van twee standvastige, niet levende karakters, waarbij hoogstens één van beide kan capituleren en dan wordt van "bekering" of "toegeven" gesproken.

Hiermee staat in verband het vooroordeel dat de traditie zo'n allesoverheersende rol geeft in de ontmoeting of confrontatie.

Men noodzaakt zich de traditie van vorige ontmoetingen weer op te nemen om bij de ander het vermoeden niet te wekken "gecapituleerd" te zijn of "blijkbaar niet zo'n standvastig karakter" te hebben. Het "standvastig karakter" is objekt van grote verering, terwijl niets zo veranderlijk is als de menselijke geest.

Welk een aanleidingen geeft deze onoprechtheid tot ziekelijke schizofrenie! Ook in dit licht wil ik de Beatles in hun bijna wetmatige metamorfoses en onderling verschil als voorbeeld stellen voor een kostbare mentaliteitsverandering die helaas opnieuw tot modische maskerade is vervallen.

In onze maatschappij is het bovendien onmogelijk mensen te bewonderen die een tegengestelde overtuiging hebben, bewondering kan slechts iemand gelden met wie je je volledig identificeert, van bewondering kan slechts sprake zijn als je volledig achter het objekt staat. Dit is een vooroordeel dat bij uitstek geschikt is om huwelijken op te breken.

Het principe van de vreedzame coëxistentie van totaal verschillende opvattingen in één samenleving (zoals soms in India) is zeker in het westen geen gemeengoed.

Hier formeert men groepen van gelijkgezinden "om sterk te staan", voorbijgaande aan het inzicht dat ideologieën in hun inhoud niet afhankelijk zijn van de hoeveelheid dragers. Deze "groups" etiketteren zich en vormen hun "outgroups" waarop het spel van hegemonie en capitulatie een totale coalitie verder onmogelijk maakt.

Toch werd een dergelijke "sociostatica" door kleine groepen aangevallen en enige tijd zelfs in discrediet gebracht waarbij een verlangen naar groepsveelzijdigheid optrad die inwendige spanningen als loutering en scherping verdroeg.

De genoemde sociostatica is echter opnieuw in opkomst, er wordt weer geëist een "politieke keuze" te maken en in wezen stelt men dan slechts twee alternatieven (zij zijn bovendien vals!): links of rechts, sociaal of liberaal. Deze enorm gecompliceerde accenten die men aan een humane leefwijze kan geven, worden ieder in één leuze samengevat die de spreker aanzien geeft en waarmee het tweelingfenomeen (term van Aldo van Eijck) is uitséngescheurd.

Als ik op dit dilemma antwoordt: Ta ek enautou, dan ben ik in beide groepen "out".

Het leek, omstreeks 1963, toen de Beatles aan hun enorme vlucht begonnen, of deze bewustwording bij onze generatie algemeen werd, of het gigantische westerse vooroordeel dat zelfverwerkelijking alleen door capitulatie van de ander, het vreemde kon plaats vinden, doorbroken was, alsof men zijn "Naam" eindelijk durfde te laten vallen en daarmee het Ik kon ontplooiën, niet ten koste, maar ten gunste van de rest. Symbolisch hiervoor is de afbeelding op de hoes van Sgt Peppers Lonely Hearts Club Band.

Wat bijvoorbeeld in "I'm a loser, and I'm not what I appear to be (...) beneath this mask I am wearing a frown." tot uit-

drukking wordt gebracht is tekenend voor de verandering die toen plaats had in de agonale wereld van de vijftiger jaren vol stoere, glanzende persoonlijkheden en oorlogshelden. Onze generatie, die in de zestiger jaren mondig werd, durfde te bekennen, als in "Help": "... but now these days are gone I'm not so self assured, now I find I've changed my mind I've opened up the doors."

Deze mentaliteitsveranderingen leidden tot de hippiebeweging en opbloei van het pacifisme.

In tien jaar tijds is bereikt dat we "vreemde" dingen mogen doen, de "status" aan waarde heeft ingeboet, de persoon zelf, al of niet mislukkend, heeft onze sympathie.

Tegelijkertijd echter trad in deze ontwikkelingen een tegenstroom naar voren die deze mentale verandering tot mode maakte en weer al haar tegendelen discrimineerde (term van Polak), ontoegankelijk werd voor andere opvattingen, bijna agressief het "andere" weerde en aldus tot de oude fouten (altijd de "autoriteiten" toegedicht) verviel omdat haar ideologie "algemeen" werd en als zo vele gedachten in de publiciteit begraven.

Dit aspekt van de "Grote Mode" omsluit opnieuw het Ik met een Naam: de verwondering is sleur geworden, de Zelfobjektivatie massaal subjectief, een caricatuur van de Onthechting kleeft aan de massa.

De "Grote Opening" van '62-'66 is tot mode vervallen, men heeft nieuwe maskers gemaakt, wie niet absoluut stelling kiest in valse alternatieven, verlausde problemencomplexen als luchtvervuiling, autoriteit en technocratie, is "out".

En het is mode om "in" te zijn.

De Westerse wereld heeft een kans gemist, de Grote Opening bleek niet vol te houden voor een belaste psyche die in communicatief vernogen tekortschiet, slechts een kleine minderheid heeft zich kunnen handhaven, de rest loopt mee in een streng omlijnde mode die alweer haar outgroups heeft gevormd en waarvan de leden zich graag overgeven aan de Grote Versuffing die het masker draagt van Krities Denken (zeg maar ja tegen het Krities Denken en U denkt Krities).

In mijn toenemend pessimisme kan ik de in zijn exclusiviteit bezopen term "de Kritische Theorie" al niet anders meer interpreteren dan als een veelzeggende ironie van het Noodlot dat mode waarin andersdenkenden onschadelijk worden gemaakt zoals het waarschuwende "Brave New World" in de mode werd onschadelijk gemaakt, zoals Herbert werd begraven in publiciteit.

Tech wil ik de talloze zwijgende filosofen die mijn pessimisme delen, oproepen dit een ogenblik terzijde te schuiven en opnieuw een poging te ondernemen het bewustzijn van de massa open te breken met vele, zeer vele totaal afwijkende en nieuwe theorieën, onbekende gedachtensystemen die evenzeer bestaansrecht hebben opdat de mode, de Grote Versuffing wordt verbrijzeld.

Mijn excuses voor deze hartstochtelijke uitweidingen die niet ter zake zijn en het stukje misschien nog minder leesbaar maken.

Mijn diepe verontrusting geldt de zeer ongelijke tred van alle ontwikkelingen die zich overal in enorme spanningsvelden aftekenen, die tot katastrofale inséenstortingen zal leiden als niet een brede mentaliteitsverandering de krampachtige oppervlakkigheid, de Grote Versuffing van zowel reactionnairén als in leuzen verkleefde "progressieven" doorbreekt.

Niet moreel (vergeef het hen, want zij weten niet wat zij doen), maar wel in praktijk is het onderwijs de hoofdschuldige van de Grote Versuffing, want systematisch heeft het twee pijlers waarop iedere menschen-schap bestaat, naast zich neergelegd inplaats van haar leden daarvan bewust en daarin geoefend te maken: het vermogen tot communiceren en de verantwoordelijkheid voor anderen. De daden en fouten van een leerling hebben nooit konsekwenties voor anderen, al wat hij in het eerste kwart van zijn leven dag in dag uit leert, is, dat zijn daden alleen voor hemzelf nuttig of schadelijk zijn

Een schitterende cultuur die zijn leden vijftientwintig jaar lang tracht af te leren hoe men moet communiceren en ontmoeten, tracht bij te brengen dat de konsekwenties van Uw daden alleen Uzelf gelden.

Deze principiële tekorten schijnen pas zichtbaar te worden nu het individu bij eindeloos veel meer sferen betrokken wordt dan destijds en faalt al deze betrekkingen, verantwoordelijkheden, functies te onderscheiden, zich bewust te maken. Verward door veelheden en volkomen

tekertschietend in communicatief vermogen, daardoor onbegrepen door anderen, echter voortdurend beïnvloed door de massamedia, de stencils en de nappen om zijn wereldbeschouwing nog verder van het Zelf verwijderd, nog chaotischer en voor de een-dimensionaliteit van de mode geschikt te maken, reageert de overbelaste psyche met dadendrang (zelfbewijs) die bijvoorbeeld gemotiveerd wordt met een "Eh ... Marcuse" of berusting en geeft zich in beide gevallen over aan de enige algemengeldigheid: de Grote Versuffing.

In zo'n maatschappij dient zich een mentaliteitsverandering te voltrekken die verantwoordelijkheid en communicatie bevrijdt van krampachtige oppervlakkigheid, gebrek aan betrokkenheid, de Grote Versuffing.

Het is daarom dat ik mij nog eens laat verleiden tot een dringend verzoek aan een minderheidsgroep onder mijn lezers: de zwijgende individuele denkers. Ik verzoek ze zich mét mij te wijden aan het ontwerp van een verblindend aantal krachtige, totaal afwijkende alternatieven en de verbreiding daarvan in proza, poëzie, muziek, experimenteel toneel en architectuur.

Ikzelf tracht de Nieuwe Opening te bewerkstelligen door mobilisatie van de Keldermansiaanse begrippen.

Even onder de oppervlakte van alle moderne problemen vervullen deze begrippen in samenspel een oplossende en ontspannende rol, plaats gevend aan bewustzijnsverruiming en Nieuwe Durf, zij zijn voorwaarden voor de ontplooiing van de

menselijke geest, van de I.

Om de Keldermansiaanse begrippen in hun totale draagwijdte te beschrijven zou ik waarschijnlijk 25 paragrafen nodig hebben, maar dit vermoede aantal groeit met mijn vorderingen op dit onontdekte gebied. Daarom geef ik niet dan met een zekere huivering en mijn excuses aan Kelderman deze begrippen in de naaktheid van een enkel woord aan de vernielzuchtige drukletters prijs: Continue Verwondering, Onthechting en Zelfobjectivatie.

Het contact met de ander en ook het andere, moet iets fascinerends inhouden, want eerst dan komt de waarde van het niet-eigene tot zijn recht, dan pas kan zich een ek-stasis en creativiteit ontwikkelen: dit is de zin van de Continue Verwondering.

Men zou voortdurend een trots moeten voelen omdat men temidden van mensen verkeren mag, het is helaas een schaamte.

Kon men maar iets van deze bewustwording verwerven, Brahman zou Atman kunnen ontmoeten, dit fascinerende in de Continue Verwondering zou een Onthechting van vorige situaties en het vorige Zelf betekenen die ons een blik toestaat op onszelf, en welke zin hebben mijn daden als ik niet eens weet van wie ze afkomstig zijn?

Van harte hoop ik allen te hebben tevreden-gesteld die mij om uitleg vroegen hierbij: "... dat deze revolutionairen, moegestreden, door enkele compromissen ingepalmd, de hun toegemeten autoriteit als vaandel en als blinddoek hebben aanvaard, doet mij, terugkerend uit de derde wereld, huiveren."